HØRINGSUTKAST

Revisjonen er begrenset til den fagspesifikke innledningen for hvert fagområde (33), innledningsavsnittet kalt «Utdypende forklaring på tilstand» under hver tilstand (i 33 veiledere), og punktlisten «Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter» under hver tilstand.

Helsedirektoratet er kjent med at deler av fagmiljøene ønsker en grundigere revisjon, men i denne revisjonen etterspør vi innspill om oppdraget som er gjengitt over.

Revisjonen omfatter som hovedregel ikke endring av aktuelle tilstander, herunder rettighetsstatus og frister for nødvendig helsehjelp. Der det allikevel er gjort slike endringer, fremgår disse i tilknytning til den aktuelle tilstanden i teksten med spørsmål om innspill.

Øyesykdommer

Fagspesifikk innledning

Fagområdet og pasientgrupper som kan være aktuelle for nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten

Oftalmologi er et bredt fagområde med en rekke behandlingskrevende sykdommer. Tilstandene som er beskrevet i prioriteringsveilederen er svært forskjellige og omfatter en rekke sykdommer, grupper av tilstander, enkelttilstander og symptomer.

Pasienter med øyesykdommer har et aldersspenn fra nyfødte til eldre. Ulike typer sykdommer rammer både ulike aldersgrupper og de forskjellige delene av øyet.

Aktuelle behandlinger omfatter en rekke modaliteter, inkludert øyedråper, laser, intravitreale injeksjoner og kirurgi.

Ved makulaødem grunnet neovaskulær AMD, diabetes eller retinal veneokklusjon har man kostnadseffektiv og nyttig behandling. Ubehandlet kan sykdommene gi tap av sentralsynet og påvirke funksjonen, noe som igjen kan bety store samfunnskostnader.

Glaukom vil ubehandlet gi skade på synsnerven og grader av permanent synstap. Dette kan også føre til funksjonssvikt for den enkelte, og derav er denne sykdomsgruppen viktig å diagnostisere og behandle så tidlig som mulig.

Synsfunksjon er tett knyttet til livskvalitet og arbeidsevne. Alvorlighetsgraden til en øyetilstand er ofte direkte knyttet til i hvilken grad den kan svekke synsfunksjonen. Dette påvirker funksjonsnivået og livskvaliteten.

Noen øyetilstander vil kunne gi progressiv og irreversibel synsskade ved for lang frist for helsehjelp (for eksempel glaukom og keratokonus). Andre øyetilstander kan forvente et like

godt sluttresultat etter behandling selv om tilstanden har økt på i ventetiden (for eksempel katarakt).

I tillegg til å påvirke synsfunksjonen, kan øyetilstander også gi smerter og ubehag. Ondartede sykdommer innen oftalmologi er mindre vanlig.

Avgrensninger av fagområdet til andre fagområder i spesialisthelsetjenesten

Oftalmologi er et bredt fagfelt med flere subspesialiteter der noen tilstander/sykdommer kan medføre et behov for samarbeid med andre fagområder, som for eksempel pediatri, nevrologi, revmatologi og indremedisin.

Pasientgrupper som vanligvis kan gis tilstrekkelig helsehjelp i kommunen

Enkle konjunktivitter som er korrekt diagnostiserte kan gis tilstrekkelig behandling i den kommunale helse- og omsorgstjenesten.

Den kommunale helse- og omsorgstjenesten har ansvar for å gjøre en individuell vurdering av behovet for og retten til nødvendige kommunale helse- og omsorgstjenester.

Tilstander

2.1. Barn med lese- og skrivevansker (veiledende frist 12 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Barn med alle typer av lese- og skrivevansker.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

12 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- høy alder (slutten av grunnskolen)
- bakenforliggende sykdom
- tilstandens stadium
- grad av funksjonssvikt

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.2. Barn med mistanke om sykdom i øyet/øyets omgivelser/fare for amblyopiutvikling (veiledende frist 12 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Barn med mistanke om alle typer sykdommer i øyet og/eller strukturer som omgir øyet, samt barn som står i fare for varig svekket synsfunksjon som følge av manglende stimulering av hjernens synssenter.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

12 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- diagnose
- synsstyrke
- affeksjon av ett eller to øyne
- type mistenkt sykdom
- alder
- kongenital tåreveisstenose

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.3. Barn under 5 år med symptomer på øyesykdom eller brytningsfeil (veiledende frist 12 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Barn under 5 år med symptomer på sykdom som påvirker øyet eller symptomer på avvik i øyets lysbrytning.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

12 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- alder
- type sykdom

- symptomer

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.4. Diabetes mellitus med retinopati/mistanke om retinopati (veiledende frist 12 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Diabetisk retinopati inndeles i en non-proliferativ og proliferativ type, og gir en mikroangiopati med påfølgende komplikasjoner som for eksempel blødninger, eksudasjon, proliferasjoner og diabetisk makulaødem som kan påvirke synsfunksjonen. God screening og behandling i selekterte tilfeller er viktig.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

12 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- synet på det andre øyet
- arbeid
- behov for utvidet sertifikat knyttet til yrkesutøvelse
- fallende synsstyrke
- utvikling av makulaødem
- alder
- dårlig regulert diabetes mellitus
- komorbiditet
- høyt blodtrykk
- nyreaffeksjon
- øvrig helsetilstand
- andre øyesykdommer
- lav compliance

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.5. Forhold ved øyelokk som i vesentlig grad påvirker syn og/eller synsfelt (veiledende frist 52 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Øyelokkenes anatomiske forhold kan påvirke synsfunksjonen, for eksempel ved entropium, ektropium, trichiasis, dermatochalasis.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

52 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- fare for påvirkning av synet
- grad av plager
- tap av sertifikat som kan påvirke funksjon og livskvalitet
- forventet synsgevinst
- synsfunksjon på ikke-aktuelt øye

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.6. Glaukom

Glaukom – mistanke (veiledende frist 26 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Glaukom gir irreversibel synsnerveskade og påfølgende synsfeltsaffeksjon når sykdommen progredierer. Det er viktig med tidlig diagnose og oppstart av behandling for å senke det intraokulære trykket.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

26 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- intraokkulært trykk
- synsfeltaffeksjon
- splintblødninger på papillen

- glaukom i det indre øyet
- komobiditet
- alder
- familieanamnese

Ved klar mistanke om glaukom skal fristen være vesentlig kortere enn veiledende frist. Hvis det i tillegg er klar mistanke om pågående progredierende synsnerveskade, så bør fristen settes i henhold til punktet "Glaukom – mistanke om progredierende synsnerveskade."

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.6. Glaukom – mistanke om progredierende papilleskade (veiledende frist 12 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Glaukom gir irreversibel synsnerveskade og påfølgende synsfeltsaffeksjon når sykdommen progredierer. Det er viktig med tidlig diagnose og oppstart av behandling for å senke det intraokulære trykket.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

12 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- intraokkulært trykk
- graden av synsfeltskade
- type glaukom
- generelt aggraverende faktorer

Ved glaukom med mistanke om progredierende synsnerveskade og vesentlig forhøyet intraokulært trykk, skal frist være betydelig kortere enn veiledende frist.

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.7. Hornhinneforandringer med visusreduksjon av betydning for pasienten (veiledende frist 26 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Tilstanden omfatter uklarheter og forandringer i hornhinnen som påvirker visus. Den innebefatter mange ulike tilstander.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

26 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- prognosetap ved utsettelse av behandling
- visus
- alder

Keratokonus med mistanke om progresjon tilsier betydelig kortere frist.

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.8. Katarakt

Katarakt – visus 0,5 eller bedre på beste øye (veiledende frist 78 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Tilstanden omfatter katarakt (uklarheter i linsen) med visusaffeksjon og vesentlig grad av synsplager, slik at lett katarakt og lite eller ingen plager vanligvis ikke gir rett til nødvendig helsehjelp.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

78 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- Visus (både på det beste og dårligste øyet)
- type og grad av katarakt
- andre øyesykdommer som påvirker synet
- jobb som stiller ekstra krav til godt syn

- tap av sertifikat som kan påvirke funksjon og livskvalitet

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

Katarakt – visus dårligere enn 0,5 på det beste øye (veiledende frist 12 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Tilstanden omfatter katarakt (uklarheter i linsen) med visusaffeksjon og vesentlig grad av synsplager, slik at lett katarakt og lite eller ingen plager vanligvis ikke gir rett til nødvendig helsehjelp.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

12 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- synet på det beste øyet
- type og grad av katarakt
- jobb som stiller ekstra krav til godt syn
- tap av sertifikat som kan påvirke funksjon og livskvalitet

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.9. Makulalidelse med utvikling av synssvekkelse/metamorfopsier og forventet behandlingseffekt (forslag til ny tittel: Makulalidelse med utvikling av synssvekkelse og forventet effekt av intravitreral injeksjonsbehandling - vi ber om innspill) (veiledende frist 6 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Sykdomsgruppen omfatter våt aldersrelatert makuladegenerasjon, makulaødem grunnet retinal veneokklusjon, makuaødem grunnet diabetes mellitus, myop choroidal neovaskularisering, makulahull og epiretinal fibrose, samt sjeldnere tilstander.

Sykdomsgruppen omfatter ikke makulasykdom som krever kirurgisk behandling, for eksempel makulahull og epiretinal fibrose.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

6 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- visus på andre øye
- øvrig helsetilstand
- rask progresjon
- glaukom
- grad av visus- og OCT-funn

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.10. Mistanke om ondartet sykdom i øyet, orbita eller øyets omgivelser (veiledende frist 3 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Dette omfatter mange tilstander både choroidale maligne melanomer og øyelokkstumores av ulike typer. Typen svulst, lokasjon, utbredelse, veksthastighet og påvirkning av synsfunksjonen er sentrale faktorer i forhold til vurdering av hastegrad.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

3 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- type ondartet svulst
- størrelse
- lokalisasjon og utbredelse av svulsten
- hurtig vekst
- påvirkning av syn eller synsfelt

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.11. Små barn med mistanke om øyesykdom (veiledende frist 6 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Spedbarn med mistanke om sykdom som påvirker øyet, uansett type.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

6 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- symptomer og sykdomstegn
- mistanke om malign sykdom
- mistanke om intraokulær sykdom
- fare for irreversibel amblyopi

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.12. Stillingsfeil på øyelokk med risiko for skade av øyet (veiledende frist 16 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Dette gjelder øyelokstilstander med feil stilling av øvre, nedre eller begge øyelokk som kan gi skade/uttørring av øyets overflate.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

16 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- fare for påvirkning av synet
- grad av plager
- synsfunksjon på ikke-aktuelt øye
- Graves sykdom
- facialis parese

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.13. Tørr aldersrelatert makuladegenerasjon (ny tittel – vi ber om innspill) (ikke rett)

Utdypende forklaring på tilstand

Denne tilstanden vil til forskjell fra våt AMD ikke respondere på anti-VEGF-behandling.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Nei

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- synsstyrke på ikke-aktuelt øye
- tap av sertifikat som kan påvirke funksjon og livskvalitet
- compliance

Ved usikkerhet i diagnostisering, kan det gis rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten.

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.14. Tørt øye (ikke rett)

Utdypende forklaring på tilstand

Symptomer og plager som oppstår grunnet uttørking av øyets overflate.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Nei

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- pasienter med Sjøgrens syndrom
- korneaforandringer som følge av tørre øyne
- grad av plager
- livskvalitet
- GVHD
- Lukkedeficit som ved lagoftalmus uansett årsak

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.

2.15. Tåreveisproblemer (veiledende frist 52 uker)

Utdypende forklaring på tilstand

Symptomer og plager som oppstår som følge av sykdommer i tårekjertel og tåreveier.

Veiledende rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten?

Ja

Veiledende frist for start helsehjelp

52 uker

Individuelle forhold som kan endre rettighetsstatus eller frist for start helsehjelp for enkelte pasienter

- Dacrocystitt
- grad av plager
- kongenital ductusstenose

Begrunnelse

Gjeldende regelverk er pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd og prioriteringsforskriften §§ 1 og 2.